

Galata a zengât ekap Paulonâ kulemgum zingip.

Paulonâ ziknanğât topnâ sâm muyagezingip.

¹ Nâ Paulo Aposolo a orâwan. A zinj Aposolo ot mân sâm niwe. Yesu Kristo sot Anutu Ibânâ, zâk mumuğan gâbâ mängeip, ziknâ nep zo sâm niwet. ² Nâ sot bukurâpnâ nâ sot ândime, nen aksik Galata hânân ândime, zengât topzin nângâm ekap zi kulemgum zingen.

³ Anutu Ibâ sot Kembu Yesu Kristo, ziknâ tânzângom um lumbenâ muyagem zingâbobot. ⁴ Yesu zâk Ibâniñğât sâtkât nen ândiândi bâlinâ zi ândimenân gâbâ mâkâniñğâbap sot tosaninj buñ upapkât ândiândinâ mân aņgân kârip. ⁵ Zorat narâknâ narâknâ Anutu sâm âlip kwâknanğindâ zimbap. Perâknak.

Nâi zâk sinji âlip sâm gulipkum nâi sâbap, zâk simğât sinji upap.

⁶ Anutu zâk zen Kristo sot pâlâtânj utnetâ tânzânğoi ândibigât diizingip. Diizingi zâk sot ândine mân kêrep oi zâk kândâtkom sinji âlip nâi zorat kindap kwap ândime. Zorat nângâm pârâkpan. ⁷ Zorat itâ sa nângânek. Sinji âlip top nâi bonņoot zo mân ziap. Buñâ. Ka a nâmbutnandâ Yesu Kristogât den sinji âlip zo tâmbetkunam op um gulip kwatzingâme. ⁸ Sinji âlip dâzânğowen, zo zinziñ kâtik. Zorat nen mo sumbem a nâinâ sinji âlip dâzânğowen, zo birâm

ņâi dâzâņgonatkât sâm sâi ko tâmbetagonatkât sinġi upem. ⁹ Den mârum sen, zo dum sâbâ. A ñâiņâ sinġi âlip kwâkâm zinjâwen, zo birâm ñâi dâzâņgobap, zâk tâmbetagobap. Oi nâ zorat nâņga dâp upap.

¹⁰ Oi dap dap? Den san zi a zinjâ nâgât nâņgâne âlip upapkât san? Mo Anutu zâk nâgât nâņgi âlip upapkât san. Nâ a zen nâgât nâņgâne âlip upapkât nep tuuman sâi ko Kembu Kristogât kore a mân opam.

Paulo zikņâ topņangât den.

¹¹ Bukurâpnâ, nâ den ñâi dâzâņgua nâņgânek. Den sinġi âlip dâzâņgowan, zo ayân gâbâ buņâ. ¹² A zo zinjâ mân dâtnowe. Zo zinjâ mân kwâkâm niwe. Yesu Kristo zikņak sâm muyagenigip.

¹³ Nâ mârumņan Yuda a zeņgât den kâtik Mosenâ sapsum zinjip, zo lum ândiwan. Zo nâņge. Yatâ ândim Yesugât kâmut imbaņâ zâņgom tâmbetzâņgom ândiwan. ¹⁴ Oi sâkurâpniņangât den gei kombapkât sâm kâtigem tâlarâpnâ nâmbutņâ walâzinjâm kâtigem ândiwan. ¹⁵ Ka Anutu zâk mârum mamnâ kâmbonjan gâbâ zâkkât sinġi upatkât nâņgi zeip. Yatâ nâņgi zeipkât tânnobam diinigip. ¹⁶ Nanņangât den sinġi hân ñâin gokņâ zeņgâren âim dâzâņgobatkât nanņangât topņâ sâm muyagenigip. Yatâ otrigi a zen sot den den mân orâwan. ¹⁷ Oi Aposolo a kândom muyagem Yerusalem kamânân ândiwe, zen sot sinġi âlipņangât den mân âraguwen. Zeņgâren mân âiwan. Arabia hânân âi ândim Damasiko kamânân âburem gâwan.

Paulonjâ Yerusalem kamânân zâi ândeip.

¹⁸ Ândia kendon patâ karâmbut âki Petero ikpat sâmb Yerusalem kamânân zâim sirâm kiin bâtnâmbut zâk sot ândiwan. ¹⁹ Zâk sot Kembugât munjâ Yakobo zikirâwan. Aposolo a nâmbutjâ mân ziŋgirâwan. ²⁰ (Den kulemguan, zi sarâ bujâ. Anutu mâtenjan perâkjak sâmb kulemguan.) ²¹ Yatâ opjâ Siria sot Kilikia hânân âi ândiwan. ²² Oi Kristogât kâmut Yudaia hânân ândiwe, zen si sângânnâ mân nigâwe. ²³ Zen nâgât siŋgiyâk itâ nângâwe, “Anjâ nângom moliniŋip, zâk siŋgi âlip tâmbetkumâipjâ siŋgi âlip a dâzângom ândimap.” ²⁴ Yatâ nângâmjâ nâgât op Anutu sâmb âlip kwâkjanjâwe.

2

Paulonjâ Yerusalem kamânân zâim Aposolo a nâmbutjâ ziŋgirip.

¹ Oi kendon patâ kiin kimembut âki Yerusalem kamânân dum zâibam Banaba sot Tito diizika ârândâj zâiwen. ² Oi zo yen bujâ. Kembujâ den sapsun nigi lum zâiwan. Yesugât kâmurân a zeŋgât a sâtjâ sâme, zeŋgâren âim siŋgi âlip hân njain gokjâ dâzângoman, zorat sapsun ziŋgâwan. Nâ siŋgi âlip sâmb ândiwan, zorat a sâtjâ neburâpnâ zen sapsun ziŋga nângânetâ âkâbapkât ziŋjik tatne den zo dâzângowan. ³ Tito zâk nâ sot ândeip. Zâk Yuda a bujâ, Grik a oi a sâtjâ ziŋjâ kwabâ kwâkjanjâbigât mân sâwe. ⁴ Ka a sarânjandâ kâmurân bagimjâ Yesu Kristo sot pâlâtâj op dumun bujâ ândeindâ tigân niŋgitjâ Mosegât gurumin den, zorânjâ saaniŋgi

ândinatkât Tito kwabâ kwâkņanğâbigât sâwe. ⁵ A zo, ziņ mem ge kwatniņğânam sâne mân loriwen. Buņ kâtikņâ. Siņgi âlip mân tâmbetkune Galata a, zeņğâren hâlâluyâk op zimbapkât mân nâņgâziņğâwen.

Aposolo a nâmbutņâ ziņ Paulo nepņanğât nâņğâne dâp oip.

⁶ (Oi a, zeņğât a sâtņâ sâme, zen mârum dap mo dap op ândiwe, nâ zorat nâņga tobat ñâi mân uap. Anutu zâk hâtubâtu mân opmap.) A sâtņâ zo, ziņâ den uņakņâ mân târokwatniwe. ⁷ Buņâ. Itâ nâņğawe. Anutuņâ Petero Yuda a zeņğâren siņgi âlip dâzâņgobapkât nep diņ sâm pindip, yatigâk nâ hân ñâin gokņâ zeņğâren den siņgi âlip dâzâņgobatkât nep diņ sâm nigip. ⁸ (Oi Petero mam okņanği nepņâ tuugi bon oip, zâk zikņâ yatik mam otnigi nep tuuga bon oip.) ⁹ Oi Kembuņâ nep tânnogip, zo ekņâ Yakobo sot Petero sot Yohane, zen Yesugât kâmut zeņğât patâ ândiweņâ nâ sot Banaba buku otnikâm bitnik kuwe. Oi net hân ñâin gokņâ zeņğâren den siņgi âlip nep tuugitâ ziņâ Yuda a zeņğâren tuunat sâwe. ¹⁰ Oi kanpitâ a ambân kut ñâi ñâi ziņğânam zorarâk dâtnowe. Oi nâ zorat den mârumņan sâm kâtigiwan.

¹¹ Oi Peteroņâ Antiokia kamânân gam bâliņ oi ekņâ a ambân mâteziņan kin den yâmbâtņâ dukuwan. Wangât, zâk bâliņâ oip, zorat op ko. ¹² Zâk hân ñâin gokņâ zen sot nalem ârândâņ niwe. Yatâ nem ândei Yuda a, Yakobogât arâpņâ zen gawe. A zo, ziņ Mosegât den lum ândim hân ñâin gok, zen sot nalem mân nemarâwe. A

zo, zen gane Peteronâ zingitnâ kengât opnâ a hân nâin gok birâzingâmñâ Yuda a zen sot nalem neip. ¹³ Nâin âi tapâ tapâ oi Yuda a nâmbutnâ, zinjâ târokwâknangâne Banaba zâk yatik zengâren târokwâip. ¹⁴ Oi sinji âlipkât mâtâp walâm utne a ambân zengât mâteziñan Petero itâ dukuwan, “Gâ Yuda a op hân nâin goknâ zengât tobat opmatnâ dap op hân nâin goknâ zinjâ Yuda a nengât tobat upigât sâmât?”

¹⁵ Yuda a nen hân nâin goknâ zen yatâ mân muyagiwen. Nen Yuda a. ¹⁶ Ka nen itâ nângâmen. Anâ Mosegât gurumin denâk lune Anutuñâ zingiri tosaziñ buñ mân upap. Ka anâ Yesu Kristo nângâm pâlâtân kwâknangâme, zen Anutuñâ zingiri tosaziñ buñ upap. Zorat op ko nen Kristo nângâm pâlâtân kwâknangâmen. Nen itâ nângen. Gurumin denâk lum tosanin buñ orot, zo mân taap. A zinjâ gurumin den lum ândine Anutugât mâteñan tosaziñoot kinbi. ¹⁷ Oi nen Kristo sot pâlâtân opnâ tosanin buñ upapkât sâmennâ bâlinâ upmen, zorat dap sânât? Itâ sânât? “Kristonâ betniñan mei bâlin upmen.” Yatâ mân sânât. Buñ kâtiknâ. Yatâ mân ziap.

¹⁸ Nen gurumin sânjinâ lulunangât mâtâp birâmñâ zoren puriksâm ândinat. Zorânâ topniñâ itâ sapsubap. Nen den kuku ândiwen. ¹⁹ Gurumin den sânjinâ lubatkât nângâm lum osim ândia nogi mowan. Anutu sot pâlâtân op ândibatkat gurumin denñâ nogi mowan. ²⁰ Nâ Kristo sot poru nagân none mowan. Oi ândiândinâ zi ândian, zo ninâ buñâ. Kristonâ umnan ândiap. Oi sâk sot ândiândinâ ândiman, zo Anutugât nanñâ

nângâm pâlâtân kwâkņangâm ândiman. Zâkņâ umņandâ gâsânogi ândiândiņâ nâgât op buņ oip. ²¹ Anutugât tânzângożâņgoņangât den siņgi âlip zo mân tâmbetkuman. A nen gurumin den lug-indâ Anutuņâ niņgiri tosanij buņ opabân Kristo zâk yen moip opap.

3

Gurumin dengât mâtâp lâņâwe.

¹ O Galata a, zen nâņgânâņgâziņ buņâ. Dap dap op um gulip kwatziņge? Yesu Kristo poru nagân kuwe, zâkkât siņgi muyap sâm muyegeziņgâwen. ² Nâ den nâi mäsikâziņga dâtonek. Tirik Kaapum miwe, zo dap op miwe? Mosegât den kâtik lumņâ miwe? ³ Nâņgânâņgâziņ buņ? Kaapum sot pâlâtân urâwenâ zo birâm mâtâp sâņgiņan bagie? ⁴ Zen Kembugâren nâņgâm pâlâtân kwâkņangânetâ Kembugât im-baņâ muyagei igâwe. Kut nâi nâi zo ek nâņgâne yenņâ uap? Kaapumņâ zeņgâren nep tuugi bon mân âsagiap? ⁵ Zen sânek. Anutu zâk Kaapum ziņgâmņâ sâi sen mârât zeņgâren âsagemap, zo gurumin den luluziņangât mo nâņgâm pâlâtânziņangât otziņgâp?

Abaramgât mâtâp lâņnat.

⁶ Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Abaram zâk yatik Anutu nâņgâm pâlâtân kwâkņangâm Kembugât den nâņgi bon oi Anutuņâ tosaņâ buņâ sâip.” ⁷ Zorat itâ nâņgânek. A Kembugâren nâņgâm pâlâtân kwâkņangâm ândimen, nen Abaramgât kiurâp bonņâ ândien. ⁸ A

hân nâin goknâ zen Anutu nângâm pâlatân kwâknanğâne tosanıñ buñ upapkât sâip. Zorat mârumnan nângâmñâ sıñgi âlip den Abaram itâ sâm dukuiç,
 “Gâgât mâsop zorân a hânñâ hânñâ zengâren âibap.”

⁹ Abarâmñâ Anutu nângâm pâlatân kwâknanğip. Oi a Kembugâren nângâm pâlatân kwâknanğâm ândimen, nen Abaramgât mâsobân bagimen.

Nângâm pâlatân kwâknanğâm ândiangât ândiândi minat.

¹⁰ A zen Mosegât den kâtiknâ lum tosanıñ buñ ândim sumbemân zâinatkat sâme, zen tâmbetagoanğânğât sıñgi upi. Wangât, Kembugât ekabân gurumin sıñginanğât kulemguwe, ziap, zorat,
 “Nâinâ gurumin den ekabân den zem âriap, nâmbutnâ zo lum ândim den nâi birâbap, zâk um dâpnâ tâmbetagobap.”

¹¹ Gurumin den lum ândim Anutugât mâtenan tosanıñ buñ orot, zo mân ziap. Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,
 “Nâi zâk nângâm pâlatân kwâknanğâm ândimap, zâk Anutugât mâtenan tosanâ buñ opñâ ândiândi kâtik muyagem ândibap.”

¹² Gurumin denân ko nângâm pâlatânğât mân sâwe. Den nâi itâ sâwe,
 “Nâi zâk gurumin den lum kwâtâtibapñâ ândiândi muyagibap.”

Yesu zâk neñgât opñâ sâknamân kirip.

¹³ Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“A nagân zângom kwânânghâzingâbi, zen bâlijanğât sinji.”

Oi Kristo zâk yatik nengât opnâ bâlijanđâ kwâkñan zarip. Bâlijan gâbâ mâkâniñgâbapkât suupniñâ meip. ¹⁴ Oi zorat hân nâin nâin gokñâ, zen Yesu Kristo sot pâlâtân op Abaramğât mâsobân bagibi. Oi nen Kaapum nengât sinji sâip, zo nânghâm pâlâtân sot op minatkât yatâ âsageip.

Sinji âlipkât bet sâwât, zorat den.

¹⁵ Bukurâpnâ, a niñan dâpkwap sâbâ. A nâiñâ mumbamñâ bet boi zo kâsâpkum zingâbap. Zorat kwâkñan a nâiñâ komñâ den nâi mân sâbap. ¹⁶ Anutuñâ Abaram den kânñan dukuip, zo Abaram sot kiunñâ zekât sinji sâip. Kiurâp donbep zengât mân sâip. Kânokkât sâip, zâk Kristo. ¹⁷ Nâ itâgât op san. Anutu, zâk mâruman Abaram sot târotârogât den sâip. Oi bet kendon patâ 430 yatâ âki gurumin den Mosegâren gâip. Gurumin den bet gâip, zorân den kândom sâsân, zo mân kom gulipkoip. Târotâro den kândom muyageip, zo kâtigem ziap. ¹⁸ Anutuñâ Mose gurumin den dukuip, zo tosanin buñ oi sumbemân zâizâiñanğât mâtâp muyagei sâi târotâro den zo buñ opap. Ka Anutuñâ sinji âlipkât bet sâwât den, zo umâlepñanğât op Abaram kânñan sâm pindip.

¹⁹ Gurumin den Moseñâ sâm muyageip, zo wangât sâsânâ? Zo bâliñâziñâ zo mem kabâñan pâmbapkât Kembuñâ sâkurâpniñ sâm zingip. Zo zinzin kâtik zimbapkât buñâ. Abaramğât kiunñâ Anutuñâ mârum zâkkât den kânñan sâip, zâk muyagei siriksâbapkât sâsânâ. Gurumin den zo

sumbem anjâ Anutugâren gâbâ mem Mose bikņan parâwe. ²⁰ Mindumindu a Mose zâk kânokkât buņâ, toren toren zengât. Zâkņâ minduziņgâm kirip. Ka Anutuņâ den Abaram kândom dukuip, zo zikņak dukuip.

Gurumin denņâ a umziņ mân melâņbap.

²¹ Dap dap sânat? Gurumin denņâ Anutuņâ den Abaram kândom dukuip, zo wâlap? Yatâ buņâ. Gurumin denņâ a umziņ mân melâņbap. Zo yatâ orotņâ sâi ko gurumin dengât op a tosaziņ buņ orot, zo muyagebap. ²² Bâliņandâ a aksik patâ saaniņgi ândimen. Topniņâ zo yatâ Kembugât ekabân ziap. Oi zorat Yesu Kristo nâņgâm pâlâtâņ kwapņâ Anutuņâ Abaram den dukuip, zorat bonņâ âlip minat.

Mârum dumunân ândiwen.

²³ Yuda a nen mârum nâņgâm pâlâtâņniņ buņ ândeindâ gurumin denņâ saaniņgi dumunân ândeindâ nâņgâm pâlâtâņgât den âlipņâ, zo âsageip. ²⁴ Oi zorat gurumin denņâ galem otniņgâm Kristogâren nâmbarip. Zo Kristogâren nâņgâm pâlâtâņ kwâkņanņgâm tosaniņ buņ upapkât yatâ oip. ²⁵ Neņgât nâņgâm pâlâtâņniņanņgât mâtâp muyagei zoren lânjindâ gurumin dengât dumun zo ânâņgârip.

²⁶ Oi zen Yesu Kristo nâņgâm pâlâtâņ kwâkņanņgâwegât Anutugât nan bârarâp op ândie. ²⁷ Zen too sanņonziņgâne Kristogâren târokwarâwe, zen aksik Kristo sot pâlâtâņ op ândie. ²⁸ Oi zorat Yuda a sot hân nâin gok, a zâizâiņ sot gigiņâ, a sot ambân, a kâsâpkum

nen niinik niinik zo mân sâbi. Zen aksik Kristo sot pâlâtân opnâ kâmut kânok urâwe. ²⁹ Zen Kristogât sinji urâwenjâ Abaramgât kiurâp bonnâ op ândie. Oi zorat Anutuñâ mârûm Abaram sinji den bonnâ dukuip, zorat bonnâ mem ândibi.

4

Anutugât nan bârarâp urâwen.

¹ Itâ sa nânġânêk. Katep mâik nâi ibânâ moi bet boi zo zâkkât sinji oi dân mân galem upap. Zo kanpitâ yatâ ândibap. ² Oi zâkkât torerâpñandâ zâkkât bet sâwât zo galemġum ândine lâmbatnâ ibânandâ narâk sâip, zo oi galem upap. ³ Kristogât sinji a ândien, neġâren zo yatik ziap. Mârûmñan umniñan katep yatâ oi hângât kut nâi nâi zorat kore op ândiwen. ⁴ Oi bet narâknâ sâsânâ zo mâte oi Anutuñâ nanñâ sângongoi ambân sigan nâigâren gem gâi kâmbonnâ opnâ meip. Zâknâ âsagemñâ Mosegât gurumin den lum kore op ândeip. ⁵ Zo ko nen gurumin dengât dumunân gâbâ olañningâbapkât yatâ oip. Nen Anutugât nan bârarâp utnatkât yatâ oip.

⁶ Oi nen Anutugât nan bârarâpñâ uengât Anutu nanñanġât Kaapumñâ umniñan sângongui gei Anutu itâ sâm konsâmap, “Abon, Ibânâ âlipnâ.” ⁷ Zorat nen kore a buñâ, narâpñâ ândimen. Oi nanñâ ândimñâ Anutu umâlepñanġât bet sâwât mariñâ op ândinat.

Kut nâi nâi bon buñ kândâtkuwe, zo mân mâte utnat,

⁸ Zen mârûmñan Anutu mân nânġânġânġâm ândim lopio sot kut nâi nâi yenñâ, zenġât kore

op ândiwe. ⁹ Narâk ziren ko Anutuŋâ ziŋgit buku otziŋgi zeŋgoot zâk ekŋâ topŋâ nâŋge. Yatâ opŋâ wangât sâkurâpziŋaŋgât pat siŋgi mem ândiwe, zo dum mâte otziŋgânam kore otziŋgânam ue. ¹⁰ Zen kendon top top zorat nâŋgâne bonŋâ oi tapme. ¹¹ Zorat nepnandâ zeŋgâren tuuga bon buŋ opapkât nâŋgâm kwâkâ opman.

Galata a ziŋ Paulo birâŋaŋgânam urâwe.

¹² Bukurâpnâ, nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Nâ zeŋgât tobat yatâ orâwan. Zorat ko zeŋgoot nâgât tobat yatâ upi. Zen sot ândia bâliŋâ mân otniwe. ¹³ Zen nâŋgâme. Nâ mârum kamân ŋâin âibam ua mâsek otnigi birâm zen sot tap den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgom ândiwan. ¹⁴ Nâ mâsek patâ op ândia zen âkonŋâ buŋ on galem otniwe. Oi mân nikne bâliŋ oip. Buŋâ. Zen niknetâ Anutugât sumbem a yatâ orâwan. Opon, niknetâ Yesu Kristo yatâ ua galem otniwe. ¹⁵ Oi narâk zoren sâtâre urâwe, zo dap op buŋ uap? Zen mârum sinziŋ keetŋâ sâmbum nâ ninam urâwe. Zo yatâ tânnonam urâwe. Zo perâkŋak nâŋgâmŋâ san. ¹⁶ Narâk ziren ko dap dap yatâ den bonŋâ dâzâŋgua niknetâ kâsaziŋ yatâ uan?

¹⁷ A nâmbutŋandâ den kelâkŋoot sâme. Ziŋâ zen kândâtnom zeŋgât a upigât yatâ sâme. Zen den kelâk sâsâŋâ zo âlipŋaŋgât buŋâ. ¹⁸ Kut ŋâi âlipŋaŋgât den kelâk sâsâŋâ, zorâŋ âlipŋâ. Zo zeŋgâren ga ândiyâk buŋâ, zâmbamŋâ aria utne âlip upap. ¹⁹ Murarâpnâ, nâ zeŋgât op sâknam op tâpman. Oi zorik nâŋgâm Kris-togât tobat zeŋgâren muyagibapkât sâknam zo nâŋgâm zâibat. ²⁰ Nâ zeŋgât nâŋgâmŋâ zeŋgâren

gamñâ den dâzângobatkât otnigap. Nâ zengât op nângâm kwâkâ uan.

Sera sot Haga nanzatzikñâ topzikñâ, zikñik zikñik.

²¹ Den ñai mâsikâziᅅga dâtonek. Gurumin dengât kore utnat sâme, zen zorat ekap sâlâpkum nângâme mo buᅅâ. ²² Zoren itâ kulemguwe. Abaramgât nanzatñâ âsagiwet. Nâigât kutñâ Ismael. Zâk kore ambân zâkkâren gâbâ âsageip. Nâi ko kutñâ Isaka. Zâk zikñâ âmbinᅅandâ meip. ²³ Oi kore ambânñâ meip, zo ko yennâ muyageip. Ambinᅅandâ meip, zo Anutuᅅâ den kânᅅan sâip, zo kâtigei âsageip. ²⁴ Oi den zorat torenᅅâ itâ ziap. Ambân zagât zo siᅅgi âlip târotâro zagât, zorat dâp urâwet. Anutuᅅâ Sinai bâkᅅan târotâro ñâigât den Mose dukuip. Târotâro zorat arâpñâ zen kore a ambân urâwe, zorat dâp Haganâ oip. ²⁵ Haga zâk Sinai bakñâ Arabia hânân taap, zorat dâpkwap san. Oi Yerusalem mâirâp sot Sinai bakñâ, zen dâpziᅅ kânok ue. Zen kore a ambânâk ue. Zen Mosegât gurumin den zo kore kwap ândime. ²⁶ Oi Yerusalem kamân uᅅakñâ u sumbemân taap, zâk Sera yatâ kore buᅅ. Oi kamân zorâñâ mamniᅅ uap. Yesugât kâmut ândimen, nen Yerusalem uᅅakñâ sumbemân taap, zorat kâmut. ²⁷ Kembugât ekabân Yerusalem kamân sâᅅᅅiᅅñâ sot uᅅakñâ marirâp, zengât den ñai itâ ziap,

“Ambân kâpin, katep mân mimiᅅñâ, gâ umâlep nâᅅgâ. Katep âsaâsagiᅅᅅgât sâknam mân nâᅅgâmat, gâ sâtâre ot. Ambân apñâ buᅅâ,

zâk katep donbep minzingap. Ambân apņoot, zâk murarâ bituk minzingap.”

²⁸ Bukurâpnâ, Anutuņâ den kânņan sâip, zorat bonņâ nen nan bârarâp urâwen. Oi zorat dâp Isaka âsageip. ²⁹ Mârum katep yenņan âsageip, Ismael, zâkņâ ñâi Kaapungât sâtkât âsageip, Isaka, zâk kâsa miņangip. Narâk ziren zo yatik ziap. Mosegât gurumin den kore ândime, ziņ Kristogât kâmut nen kâsa otniņgâme. ³⁰ Oi Kembugât ekabân den dap yatâ ziap? Den ñâi itâ ziap, “Kore ambân sot nanņâ molizikâna âibabot. Kore ambângât nanņandâ bet boi zi mân galem upap. Zikņâ ambinņangât nanņandâ bet boi zo galem upap.” ³¹ Bukurâpnâ, Kristogât a nen kore ambângât kiun buņ. Nen ambinņangât kiurâp uen. Zorat op ko Anutugât nan bârarâp op ândien.

5

Olaņņingipkât dumunân mân zâinat.

¹ Nen dumun buņ ândinatkat Kristoņâ olaņņingip. Zorat a nâmbutuņandâ saaniņgânam sâne mân nâņgânat.

² Nâ Paulo itâ dâzâņgua nâņgânek. A nâmbutuņandâ itâ sâme, “Anutugât mâtenan tosaziņ buņ upigât Mosegât den lum ândibi.” Yatâ sâne nâņgâziņgâne kwabâ kwatziņgâne ko Kristogât nep zo zeņgâren bon buņ upap. Wangât, zen siņgi âlipkât mâtâp birâwe upap, zorat. ³ Dum dâzâņgua nâņgânek. Ñâi zâk kwabâ kwâkņangâbi, zâk gurumin den pisuk lum kwâtâtem ândibapkat sâsâņ. Ka zâk dap yatâ lum kwâtâtibap? ⁴ Den kâtik lum ândim

tosaniņ buņ utnat sâme, zen Kristo sot târotâro urâwe, zo mânângâtse. Oi Anutugâren gâbâ tânzângožângoņandâ, zo zeņgâren bon buņ uap. ⁵ Nen ko Kaapumņâ diiņiņgi Yesu Kristo nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm um bâbâlaņ op Anutu mâteņan tosanij buņ kinatkât mambât ândimen. ⁶ Nen Yesu Kristo sot pâlâtâņ opņâ itâ nâņgâmen, “Kwabâ zâņgožângoņ sot daaņoot ândiândiņ, zo bon buņâ uap. Kembugâren nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâm ândiândiņ sot buku orotņâ, zorâņ bonņâ uabot.”

Sâm gulip a, zeņgât den.

⁷ Zen siņgi âlipkât mâtâp topkwap âlip lâņâwe. Zoren âinetâ ko ñâiņâ pâke pâi den bonņangât mâtâp walâwe? Wanņâ um gulip kwatziņgi mâtâp zo bire? ⁸ Anutuņâ diiziņgiņņâ zen yatâ upigât mân sâip. ⁹ Bâu usiņandâ âbâņgum sirogân giari aksik kâlak op naņgâbap. ¹⁰ Nâ itâ nâņgan. Kembuņâ diiziņgi nâņgânâņgâziņâ nâgât yatâ upap. Oi aņâ um gulip kwatziņgâmap, zâk Kembugâren gâbâ hâuņâ mimbap.

¹¹ Bukurâpnâ, nâ zen kwabâ kwatziņgâbigât dâzâņgoman sâi dap op kâsa otnibe. Nâ yâtâ dâzâņgoman sâi ko poru nakkât siņgi zo nâņgâne mân bâliņ opap. ¹² A um gulip kwatziņgânam kwabâ kwatziņgâbigât sâme, zeņgât itâ nâņgâman. Zen ziiņ sâkziņ kâriangânetâ sâi dâp opap.

Dumunniņ buņ ândim laņ gulip mân utnat.

¹³ Bukurâpnâ, zen dumun buņ ândibigât Anutuņâ diiziņgiņ. Oi nen dumun buņ ândien sâm

um sâkkât âkñâle bâliñâ zo mân lum ândibi. Umziñandâ gâsâyagom kore orañgâm ândibi. ¹⁴ Den kâtikñanğât kombânâ, zo itâ, “Gâ gikañğât otgimap, zo yatik a torenñâ zengât otgigi betziñan mem ândiban.” ¹⁵ Zen ko sâtziñandâ ziyañgâm agom buñ upegât girem dâzânguan.

Lañ gulip ândiândiñ, zorat bonñâ sot Kaapum wâratkum ândiândiñ, zorat bonñâ.

¹⁶ Sa nâñgânek. Zen Kaapum wâratkum zâkkât imbañan kâtigem ândibi. Oi um sâkkât âkñâle, zo mân upi. ¹⁷ Um sâkkât âkñâleñâ Kaapum komap. Oi zet zo kâsa kâsa oitâ zen kut ñâi utnam upme, zo mân bâbâlañ opmap. ¹⁸ Zen Kaapum wâratkune diiziñgi Mosegât den kâtikñandâ mân saaziñgâbap.

¹⁹ Um sâkkât âkñâle nep tik mân ziap. Zo itâ muyagemap. Lañ ândiândiñ, bukuñanğât ambân lañ mimiñ, añunziñ buñ lañ orot. ²⁰ Lopio hurat kwâkwat, kware suñâ, kâsa kâsa, sârek den, um kâlak den, kuk suñguruk, a zikñanğât nâñgi zâizâiñ, um kâsâp op kâsâpagoağoñ. ²¹ A ñâigât kut ñâi ñâi âkñâle op lañ mimiñ, too kâtik nem um gulip orotñâ, sii nalem nemñik ândiândiñ sot kut ñâi ñâi nâmbutñâ. Zorat mârum dâzângowan, oi zi dum dâzânguan. Añâ bâliñâ zo upiñâ Anutugât um topñan mân ândibi.

²² Ka Kaapumñâ umziñan ândei wâratkum ândime, zo zengâren bonñâ itâ muyagemap. Umñâ gâsâzângomap, sâtâre, um lumbe, um sânduk, buku op ândiândiñ, den luluj, ²³ Um diigi gei ândiândiñ, umñâ kendon ândiândiñâ. Kaapum den wâratkum ândine bonñâ zo zengâren

muyagem zimbap. Gurumin denân kut nâi nâi âlipnâ zo mân utnatkât den nâi mân ziap. ²⁴ Oi a ambân Yesu Kristogât sinji ândime, zen ândiândi sânjinâ sot um sâkkât âknâle bâlinâ zo buņ up-
apkât poru nagân kune kinzap.

²⁵ Kaapumnâ ândiândi ninji ândimengât Kaa-
pumgât holi wâratkum zâkkât imbanan kâtigem
ândinat. ²⁶ Sâknâ zâizâin mân utnat. A torennâ
mân mem gei kwatziņgânat. A nâigât kut nâi nâi
lanj âknâle mân utnat.

6

¹ Bukurâpnâ, a nâinâ tosa muyagei zen Kaapum
wâratkum ândime, zen um sânduk okņangâm sâm
kubikņangâbi. Oi gikâ mâsimâsikâyân loribatkât
gasâgâ kârâm ândiban. ² Kut nâi nâi yâmbâtnâ
zo berân miangâbi. Zo yatâ op Kristogât den
kâtik zo lum ândibi. ³ Nâi zâk kut nâi bonnâ zo
mân opnâ zikņangât nânji zâizâin opmap, a yatâ
zo umnâ kâitkuap sâsân. ⁴ Zorat zâk zikņangât
ândi mâmannâ ek nânġâm kubikpap. Yatâ opnâ
a torennâ mân mem ge kwatziņgâbap. ⁵ Nepkât
yâmbât kâsâpkukun zo a mariņâ dâp lum kinbi.

⁶ Den sinji âlip kwâkâm ziņġame, a zo zin
betziņan mem kut nâi nâi kâsâpkum ziņġâbi.

Nâran orot mâmeninangât bonnâ minat.

⁷ Gâ um gulip mân upan. Dap yatâ op Anutu
kâitkuban? Anâ Anutu kâit kunatkât dâp buņâ.
Anâ kut nâi nâi kârâm kâmitnat, zorat bonnâ yatik
minat. ⁸ Nâi zâk um sâkkât âknâle bâlinâ, zorat
nepnâ tuubap, zâk yatik um sâkkât âknâle bâlinâ,
zorat bonnâ tâmbetagoagon muyagibap. Ka nâi

zâk Kaapungât nep tuubap, zâk yatik Kaapungât bonnâ ândiândi kâtiknâ muyagibap. ⁹ Kut nâi nâi âlipnâ tuum ma ko âkon mân utnat. Nen mân lorem nep yatâ tuunarân bet sumbemân nep zorat bonnâ muyaginat. ¹⁰ Zorat itâ sa nângânek. Mâtâp muyagei a eluņ patâ kut nâi nâi âlipnâ otziņgânat. Den siņgi âlip zo lum Yesugât kâmut zo kut nâi nâi mem zâi pam otziņgânat.

Girem sot mâsop den.

¹¹ Zen kulem zi iknek. Den nâmbutnâ zo yen sa bukunâ nâi kulemgua. Ka âkââkâņ zi Paulo ninak bitnandâ simbup mem kelikmelik den zi kulemgum ziņgan. ¹² A nâmbutnandâ zen kwabâyagobigât sâme. A zo, zen sâkņandik den siņgi âlip ziap. Zen Kristo poru nagân sâknam nângâm moip, zorat den siņgi sâme a ziņ sâknam ziņgâbegât yatâ upme. ¹³ A zo, zen zâizâiņ op zengât a patâ utnatkât mâtâp urâwe. A kwabâ agowe, zen den kâtik mân lum kwâtâttime.

¹⁴ Nâ ko kut nâi nâi yennangât buņâ, Kem-buniņâ Yesu Kristo, zâk nengât op poru nagân sâknam nângâm moip, zorarâk nângâm sâtâre op ândiman. Yesu zâk nengât op poru nagân moip, zorat opnâ hângât kut nâi nâi eksa yennâ opmap. Oi hân a um kâtik ândime, zen kândâtnom mân nângânângâ upme.

¹⁵ Kwabâ agom ândiândiņ mo yen ândiândiņ, zorâņ bon buņâ. Yesu sot pâlâtân op ândiândi uņaknâ, zorâņ bonnâ. ¹⁶ A den zi lum ândime, zen Anutugâren gâbâ um lumbeņâ sot tânzâņgozâņgoņâ zimbap. Anutugât kâmut zengâren zimbap.

17 Bet anê sâknam mân nibigât otnigap. Wangât, nâ Yesu Kristogât op sâknam nep tuum gâwan. Oi a ziņ nonetâ gut dârâbut sâknan doņbep ziap, zorat.

18 Bukurâpnâ, Kembuniņâ Yesu Kristogâren gâbâ um lumenâ umziņan zem zimbap. Zo perâkņak.

Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1